

dr sc. Đulsa Bajramović
Nastavnički fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

mr sc. Majra Lalić
Nastavnički fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

UDK 37.037-057.874
159.928

„VIŠESTRUKI INTELIGENCIJE I ŠKOLSKO UČENJE“

SAŽETAK

Škole kao odgojno-obrazovne ustanove dužne su obezbijediti razvoj učeničkih znanja i sposobnosti u svim razvojnim područjima. To su ustanove koje trebaju imati senzibilitet za individualne karakteristike učenika i u skladu s tim planirati i realizirati procese poučavanja i učenja. Učenike ne treba vrednovati prema standardiziranim normama koje vrijede za određene skupine djece, jer na taj način ne priznajemo jedinstvenost i različitost u sposobnostima i interesima. Ranija promišljanja bila su usmjerena na to da je učenik inteligentan ili ne, te je od toga zavisilo i njegovo postignuće u školi. Međutim, u zadnje vrijeme sve više se govori o postojanju više vrsta inteligencija, i samim tim za svaku od tih inteligencija postoje određene strategije za efikasno učenje. U ovom tekstu predstaviti ćemo teoriju višestrukih inteligencija, i na taj način nastojati pokazati kako svaki učenik može da razvija svoje potencijale, ako ključni faktori odgoja i obrazovanje budu znali to prepoznati.

Ključne riječi: *inteligencija, darovitost, učenje, učenik, škola.*

UVOD

Ranija promišljanja bila su usmjerena na to da je učenik inteligentan ili ne, te je od toga zavisilo i njegovo postignuće u školi. Međutim u zadnje vrijeme sve više se govori o postojanju više vrsta inteligencija. Kasnih 1970. i ranih 1980. godina uz potporu zaklada VanLeer i MacArthur, Howard Gardner, profesor pedagogije na Univerzitetu Harvard, pokrenuo je projekt koji je proširio definiciju inteligencije.

Osim što smatra da pojedinac nije ograničen na jednu ili dvije inteligencije ili sposobnosti, mišljenja je kako je inteligencija promjenjiva te kako ju je moguće razvijati tokom života. „Gardner govori da nema jedna ili dvije, nego više inteligencija. On navodi da svako ima svoj jedinstven paket inteligencija koje sigurno vrijedi razvijati” (Jensen, 2003, p.67). Svi učenici su daroviti i inteligentni na njima svojstven način, a zadatak obrazovnih institucija je identifikacija, razvoj i njegovanje sposobnosti.

„Stephanie Richards, regionalni direktor OUP-a za jugoistočnu Evropu teoriju višestrukih inteligencija u svakodnevnom pedagoškom radu prilagodila je nastavi engleskog jezika.“ (www.traganja.org.yu.2006). Smatra da je ovu teoriju moguće primijeniti u okviru svih nastavnih predmeta, te da se nastava može osmisliti na taj način da svih sedam inteligencija posluhuje u toku nastavnog časa.

Škola Key javna je osnovna škola u Indianapolisu koja se koristi modelom višestrukih inteligencija. Politika škole je takva da se svaki učenik smatra darovitim. U ovoj školi „obična“ djeca rade i postižu rezultate kao oni u „školama za darovite“. Razlog tome su dvije stvari:

- prva je stav da su svi učenici daroviti a
- druga da su kompetentni nastavnici koji primjenjuju spoznaje o višestrukim inteligencijama.

Poznato je da je Albert Einstein bio sanjar i da njegovi nastavnici nisu imali razumijevanja za njega, te da su mu govorili kako nikada ništa neće postići, ali je on ipak postao jedan od najvećih naučnika. Winston Churchill je bio loš u školi, mucao je i teško izgovarao glas „s“, ali je ipak postao jedan od najvećih vođa i govornika 20. st. Ovi naučnici imali su stilove učenja različite stilu učenja njihovih škola.

Danas je ovaj problem prisutan u školama i razlog je neuspjeha velikog broja djece. Škole su organizovane na taj način da vrednuju i testiraju ograničen broj sposobnosti (uglavnom jezičku i logičko-matematičku) i na taj način obilježavaju učenike na one koji su predodređeni na uspjeh i one koji nisu.

SEDAM GARDNEROVIH INTELIGENCIJA

„Howard Gardner zadnjih je godina u svojim istraživanjima dokazivao kako svaka osoba ima najmanje sedam, a vjerovatno i više različitih „centara inteligencije“. Dakle, Gardner vjeruje da umjesto jednog broja ili ocjene koja vrednuje inteligenciju, svako ima svoju jedinstvenu kombinaciju inteligencija, te da se one s vremenom mogu mijenjati“ (Jensen, 2003, p.208). On kaže da svako može poznavati svijet putem sposobnosti za jezik, logiku i matematiku, prostorno opažanje, muziku, pokret, razumijevanje drugih i razumijevanje sebe. Predložio je i osmi oblik inteligencije: sposobnost da se razumije i cijeni priroda.

- *Logičko-matematička inteligencija*

Ta kategorija inteligencije obuhvata sposobnost razlikovanja logičkih i brojevnih obrazaca. Uključuje one sa sposobnošću rješavanja matematičkih jednačina ili svakodnevnih životnih problema, onoga ko postavlja puno pitanja „zašto“ i „kako“; onoga ko traži razlog da nešto učini; onoga ko želi klasificirati, razvrstati i razumjeti obavijest; onoga ko želi predviđati, analizirati, teorizirati, popraviti, ponuditi savjet, raditi u znanostima ili jednostavno pronaći smisao u ovom svijetu. To je sposobnost vršenja opširnog rezoniranja i detaljne analize. Kompatibilna zanimanja uključuju: poučavanje, astronomiju, bankarstvo, računovodstvo, kompjutersko programiranje, inženjerstvo, izumljavanje, matematiku, prirodne znanosti ili popravak kućanskih strojeva. Slavni ljudi koji pokazuju tu vrstu inteligencije bili su: Carl Sagan, Platon, Bill Gates, Ted Koppel.

- *Interpersonalna inteligencija*

Ta kategorija inteligencije obuhvata one sa sposobnošću da utječu jedni na druge, pregovaraju, slušaju, rješavaju sukobe, nagovaraju, slažu se s drugima, sastavljaju timove. Učenik dobro radi sa različitim skupinama ljudi i dobro se osjeća s drugima. Kompatibilna zanimanja uključuju: nastavnike, osobe za rad sa strankama, terapeute, političare, misice, religijske vođe, glumce, menadžera, socijalne radnike, telefonske operatere, prodavače i konobare. Slavni ljudi s tom inteligencijom su: Oprah Winfrey, Sally Jessey Raphael, Phi Donahue, Bill Clinton, Majka Tereza, Princeza Dajana.

- *Spacijalna inteligencija*

Ova kategorija inteligencije obuhvata one koji imaju sposobnost procijeniti prostor oko sebe u odnosu na druge predmete ili ljude. Gardner naglašava da je spacijalna inteligencija različita od vizualne inteligencije. Spacijalna inteligencija više je trodimenzionalna i relacijska. To nije sposobnost da se nešto vidi, nego prije sposobnost da se stvari vide u međusobnom odnosu. Osoba može biti službeno slijepa, a ipak imati razvijenu spacijalnu inteligenciju.

Ova kategorija inteligencije uključuje sposobnost paralelnog parkiranja automobila, punjenje stroja za pranje posuđa, pakiranje prtljage, te dekoriranje sobe. Kompatibilna zanimanja mogu uključiti: arhitekte, sportaše (timski sportovi), stručnjake za hortikulturu, žonglere, pilote, plesače, crtače grafita, slikare, navigatore, organizatore, logističare, radnike na nosaču aviona, konstrukcijske radnike, filmske režisere. Poznate osobe sa ovom kategorijom inteligencije su: Peggy Fleming, Brian Boitano, Steven Spielberg, Nancy Kerrigan, Dan Marino, Steve Yong.

- *Muzičko-ritmička*

Ova kategorija inteligencije obuhvaća one koji imaju sposobnost prevesti zvukove iz prirode ili one u glavi u muzičke obrasce. To uključuje sposobnost stepovanja, ujednačenog pljeskanja, plesa, komponovanja muzike, stvaranja ritmičkih igara i

pjevanja. Ova kategorija inteligencije nema veze sa darom za pjevanje. Kompatibilna zanimanja uključuju: odgajatelje, osnovnoškolske nastavnike, voditelje organiziranog klicanja na sportskim priredbama, muzičare, autore jinglova, voditelje zborova, pozorišne režisere i kompozitore. Poznate osobe sa ovom kategorijom inteligencije su: Quincy Jones, John Williams, Paul Simon.

- *Intrapersonalna inteligencija*

Ova kategorija inteligencije obuhvata one sa sposobnošću razmišljanja o razmišljanju. Oni vole samovrednovanje, refleksiju, uživaju u zadacima koje obavljaju u samoći, često se služe intuicijom, sanjare preko dana, može im se svidati pisanje dnevnika, samootkrivanje, meditacija, koncentracija, znaju svoje jake i slabe strane, vjerovatno uživaju u samoći i postavljanju velikih životnih pitanja poput: „Zašto smo ovdje?“, „Šta se događa kad umremo?“, „Ima li Boga?“. Kompatibilna zanimanja uključuju: ribare, filozofe, pisce, umjetnike, mornare, farmere, spiritualiste, putnike s ruksakom na leđima i pustinjake. Poznate osobe sa ovom kategorijom inteligencije su: Simone DeBeauvoir, Bill Gates, Sokrat, Eleanor Roosevelt.

- *Tjelesno-kinestetička inteligencija*

Ova kategorija inteligencije obuhvata one koji imaju sposobnost kontrolisanja tjelesnih pokreta i baratanja predmetima. Učenici sa ovom inteligencijom koriste svoje tijelo za izvršavanje zadata, zabavu ili izražavanje. Kompatibilna zanimanja ili hobiji: plesači, penjači na stijene, glumci, voditelji igara, vrtlari, majstori borilačkih vještina, sportaši, pantomimičari, klaunovi, astronauti, sportski treneri, strigači ovaca, olimpijci, građevinski radnici, izumitelji, igrači frizbija, treneri pasa, kuglači. Slavi ljudi sa ovom kategorijom inteligencije su: Michael Jordan, Martina Navratilova, Arnold Schwarzenegger, Madonna, Carl Lewis, Meryl Streep, Steven Segal, Robert DeNiro, Denzel Washington, Dastin Hoffman.

- *Verbalno-lingvistička inteligencija*

Ova kategorija inteligencije obuhvata one koji se dobro služe jezikom i imaju sposobnost oblikovati misli. Osobe sa ovom kategorijom inteligencije vole govoriti, pričati priče, debatirati, svađati se, pričati viceve, oblikovati argumente, raspravljati, čitati, tumačiti i promišljati. Kompatibilna zanimanja uključuju advokate, pisce, suce, urednike, javne govornike, prevoditelje, pregovarače, komičare, voditelje talk-showa, sekretarice, pjesnike, izabrane predstavnike i nastavnike. Slavi ljudi sa ovom kategorijom inteligencije su: Robin Williams, Martin Luther-King, Malcom X, William F. Buckley

- *Prirodoslovna inteligencija*

„Ova inteligencija označava sposobnost prepoznavanja i klasificiranja različitih vrsta u biljnom i životinjskom svijetu – iz okruženja. Ova inteligencija uključuje i osjetljivost na druge prirodne pojave (npr. oblake i planine), a kod onih koji odrastaju u urbanim sredinama, sposobnost razlikovanja neživih oblika poput

automobila, tenisica, CD omota“ (Amstrong, 2006, p.15). Kompatibilna zanimanja uključuju šumare, zoologe, prirodoslovce, oceanografe, veterinare, poljoprivrednike, ekološke, inženjere hortikulture, vinare, agronome. Slavni ljudi s ovom kategorijom inteligencije su: George Washington Carver, Nainoa Thompson, Severo Ochoa.

VIŠESTRUKA INTELIGENCIJE I ŠKOLSKO UČENJE

Veliki broj učenika u razredu, naročito ako se uzmu u obzir individualne razlike među njima, predstavljaju prepreku u kvalitetnom poučavanju. Zbog te poteškoće veoma je značajna fleksibilnost nastavnika. „S fleksibilnim strategijama učenja čak i učenici s kvocijentom inteligencije ispod 50 mogu se poučiti i osposobiti za posao“ (Jensen, 2003, p.67). S fleksibilnijim nastavnim metodama učenja, nastavnik će uspjeti zadovoljiti potrebe većine njegovih učenika, izbjjeći će obilježavanje pojedinih učenika kao nezainteresiranih ili nesposobnih, te će na taj način osigurati uslove za uspješno učenje većine njegovih učenika.

„Nastava bi trebala biti organizovana na način da omogućuje“ (Available:<http://Mzu.sbnet.hr>):

- Osposobljavanje učenika da samostalno uočavaju svoje mogućnosti u pojedinim vrstama inteligencije,
- Organizacija nastave tako da se koriste različite aktivnosti i sadržaji koji omogućuju razvoj pojedinih inteligencija,
- Tematsko planiranje koje uključuje sve vrste inteligencija,
- Primjena različitih nastavnih strategija,
- Uređenje učionice tako da omogućuje poticanje svih vrsta inteligencija.

KAKO UČE POJEDINE VRSTE INTELIGENCIJE?

(Available from: <http://Mzu.sbnet.hr>.)

- *Verbalno-lingvistička inteligencija:*

Proces mišljenja prilikom učenja odvija se riječima. Učenici sa ovom vrstom inteligencije vole čitanje, pisanje, pričanje priča, igranje igara riječima, vođenje dnevnika, debatu, tumačiti i promišljati. Za učenje su im potrebne knjige, kasete, rokovnici, pribor za pisanje...U radu s njima poželjno se koristiti pitanjima poput: Koje je tvoje mišljenje?, Kaži mi molim te, zašto bi to rekao? Centri interesa za učenike sa ovom kategorijom inteligencije su: kutak za čitanje, jezički laboratorij (kasetofon, slušalice, priče na kasetama), kutak za pisanje (kompjuter, papiri i olovke).

- *Logičko-matematička inteligencija:*

Proces mišljenja odvija se zaključivanjem. Učenici sa ovom vrstom inteligencije vole eksperimentisati, postavljati pitanja, rješavati probleme, računati. Za učenje im je potreban pribor i materijali za eksperimentisanje i razmišljanje, posjete naučnim muzejima, izrade projekata i sl. Pripadnicima te kategorije inteligencije smeta kaos, vole urednost. Prilikom rada s njima poželjno se koristiti pitanjima poput: Kako

biste to riješili?, Šta bi stručnjak rekao o tome?. Centri interesa za ove učenike su: matematički laboratorij (računala, priručni materijal za matematiku), znanstveni centar (pribor za pokuse, kasete sa naučnim emisijama).

- *Interpersonalna inteligencija*

Proces mišljenja odvija se kroz ideje drugih ljudi. Učenici sa ovom kategorijom inteligencije vole vođenje, organiziranje, učenička vijeća, zabave, sastavljanje timova. Pažnju im privlače male radne skupine. Ne uživaju u samostalnom radu. U radu sa njima poželjno se koristiti pitanjima poput: Šta smo danas naučili? Šta možemo slijedeće raditi? Za učenje su im potrebne društvene igre, okupljanja, sastanci, klubovi, mentori... Centri interesa za ove učenike su: okrugli stolovi za grupne diskusija, stolovi za učenje u paru, prostori za društvene aktivnosti.

- *Spacijalna inteligencija*

Proces mišljenja odvija se u slikama. Učenici sa ovom kategorijom inteligencije vole crtanje, šaranje, dizajniranje, aranžiranje, građenje. Odgovaraju im sredine bogate slikama, posterima, umjetničkim radovima. Pažnju mu privlače pitanja u kojima se traži da nešto zamisli ili sebi predoči. Za učenje su im potrebne video kasete, filmovi, umjetnička djela, LEGO kocke, dijapozitivi, maštovite igre, slagalice (puzzle), slikovnice, ilustrovane knjige, posjete muzejima, galerijama. Centri interesa za učenike sa ovom kategorijom inteligencije su: umjetnički prostor, vizuelno-medijski centar (slajdovi, kompjuterska grafika), prostor za vizualno mišljenje (karte, grafikoni, slagalice, trodimenzionalni građevinski materijal, zbirka slika).

- *Tjelesno-kinestetička inteligencija*

Proces mišljenja odvija se kroz tjelesne osjećaje. Učenici sa ovom kategorijom inteligencije vole plesanje, skakanje, trčanje, gestikulaciju. Ne odgovara im predugo sjedenje, vole se istegnuti i prohodati kad oni žele. Pažnju im privlače pitanja poput: Kako vas to drži? Kako biste reagirali na to? Za učenje su im potrebne igre uloga, dramatizacije, sportske igre, predmeti za gradnju, taktilno iskustvo. Centri interesa za učenike sa ovom kategorijom inteligencije su: otvoreni prostor za kreativno kretanje (gimnastičke sprave i predmeti za žongliranje), centar za ručni rad (glina, plastelin, tesarski alat, građevni blokovi), prostor za taktilno učenje (reljefne karte, primjeri različitih tekstura, pisma od pijeska), dramski centar (pozornica, pozorište lutaka, pozorište sijena).

- *Intrapersonalna inteligencija*

Učenici te kategorije inteligencije vole meditirati, planirati, postavljati ciljeve, biti u tišini, sanjariti, pisati dnevnik. Ističu se u poslovima u kojima se oslanjaju na samog sebe. Pažnju mu privlače pitanja, poput ovoga: Kako bi se osjećao i šta bi učinio da si to ti? Za učenje su im potrebni samostalno vođeni projekti, vrijeme za samoću, mogućnost izbora, skrovišta mjesta. Centri interesa za ove učenike su: prostor za

individualno učenje, skrovišta (kutići i pregrade za skrivanje i osamljivanje), kompjuterski centar za samostalni rad.

- *Muzičko-ritmička*

Proces mišljenja odvija se kroz ritam i melodiju. Učenici sa ovom kategorijom inteligencije vole pjevati, tapkati i pljeskati u ritmu, slušati muziku, plesati. Ne odgovara im buka i predugo sjedenje. Osjetljivi su na zvukove i imaju sposobnost da na njih odgovore. Pažnju im privlače pitanja poput: Kako to zvuči? Za učenje su im potrebni: muzika za vrijeme rada, odlazak na koncerte, muzičke igre, muzički instrumenti. Centri interesa za učenike te kategorije inteligencije su: muzički laboratorij (kasetofon, slušalice, muzičke trake), muzički instrumentarij (udaraljke, kastofon), laboratorij za slušanje.

- *Prirodnoslovna*

Proces mišljenja odvija se koristeći se prirodom i prirodnim oblicima. Učenici s ovom vrstom inteligencije vole se igrati s ljubimcima, raditi u vrtu, istraživati prirodu, uzgajati životinje, brinuti se za naš planet. Za učenje im je potreban pristup prirodi, mogućnost interakcije sa životinjama, pomagala za istraživanje prirode (npr. lupa, dvogled i sl).

NASTAVNE STRATEGIJE ZA VIŠESTRUKU INTELIGENCIJU

„Kada se govori o teoriji višestrukih inteligencija treba biti svjestan individualnih razlika među djecom, te zbog toga mora se težiti korištenju različitih nastavnih strategija u razredu. Postoje nastavna strategije za svaku od osam inteligencija“ (Armstrong, 2006, p.70).

Nastavne strategije za lingvističku inteligenciju:

- Pripovijedanje
- Brainstorming
- Snimanje na magnetofonsku vrpcu
- Vođenje dnevnika
- Objavljivanje radova

Nastavne strategije za logičko – matematičku inteligenciju:

- Računanje i mjerenje
- Klasifikacije i kategorizacije
- Sokratovo ispitivanje
- Heuristika
- Znanstveno mišljenje

Nastavne strategije za prostornu inteligenciju:

- Vizualizacija
- Boje kao znakovi

- Slikovne metafore
- Skiciranje ideja
- Grafički simboli

Nastavne strategije za tjelesno – kinestetičku inteligenciju:

- Tjelesni odgovori
- Razredno pozorište
- Praktično mišljenje
- Kinestetički koncepti
- Tjelesne mape

Nastavne strategije za muzičku inteligenciju:

- Ritam, pjesme, rap pjesme i napjevi
- Diskografska izdanja
- „Supermemorijska“ muzika
- Muzika za raspoloženje
- Muzički koncepti

Nastavne strategije za interpersonalnu inteligenciju:

- Razgovor među učenicima
- Ljudske skulptura
- Grupna saradnja
- Igre na ploči
- Simulacija

Nastavne strategije za intrapersonalnu inteligenciju:

- Minuta za razmišljanje
- Povetivanje s osobnim iskustvima
- Mogućnost izbora
- Emocionalni trenuci
- Postavljanje cilja

Nastavne strategija za prirodoslovnu inteligenciju:

- Šetnje prirodom
- Prozor za učenje
- Biljke kao rekviziti
- Ljubimac u razredu
- Eko – nastava

ŠKOLSKE AKTIVNOSTI ZA POUČAVANJE VIŠESTRUKIH INTELIGENCIJA

„Postoje načini na koje se može model višestrukih inteligencija uvesti u razred kroz razne tipove aktivnosti“ (Amstrong, 2006, p.70):

- Predstavljanje različitih zanimanja učenicima, veoma je važno, budući da učenici na taj način prepoznaju vitalnu važnost svake inteligencije za uspjeh u životu.
- Nastavnici mogu djecu odvesti na mjesta na kojima se određena inteligencija posebno forsira. To npr. može biti biblioteka (verbalno - lingvistička), neki naučni laboratorij (logička), obrtnička radionica (tjelesna), zoološki vrt (prirodoslovna), isl.
- Korisno bi bilo da učenici prouče biografije poznatih ličnosti kod kojih je posebno razvijena jedna ili više inteligencija.
- Nastavnici mogu određenu nastavnu cjelinu obraditi na osam načina, koji odgovaraju svakoj pojedinoj inteligenciji. Prije početka časa objasniti učenicima kako će u izlaganju nastavne cjeline koristiti svaku od inteligencija. Na kraju časa može se razgovarati sa učenicima o tome kako su koristili svaku od osam inteligencija, te dobiti informaciju koja im se metoda najviše sviđa.

ZAKLJUČAK

U školama se svakodnevno susreću učenici koji se opisuju kao vrijedni, daroviti, inteligentni i oni koji se opisuju kao lijeni, nemotivirani, nemirni, nesposobni i sl...Postoje učenici koji su po svojoj prirodi takvi da im odgovara način na koji se uči u školama, pa su zbog toga uspješni i oni kojima ne odgovara, pa su zbog toga okarakterisani kao nesposobni, nemirni, nemotivirani i sl. Nastavnici i škole su ti koji imaju veliku ulogu u uspjehu odnosno neuspjehu svojih učenika. Howard Gardner zadnjih je godina u svojim istraživanjima dokazivao kako svaka osoba ima najmanje sedam a vjerovatno i više različitih „centara inteligencije“. Dakle Gardner vjeruje da umjesto jednog broja ili ocjene koja vrednuje našu inteligenciju, svako od nas ima svoju jedinstvenu kombinaciju inteligencija, te da se one s vremenom mogu mijenjati i razvijati.

Prema tome, ne postavlja se pitanje je li učenik pametan, nego na koji način je pametan. Jedan učenik može posjedovati inteligenciju drugačiju od drugoga, no nije više ili manje inteligentan. Može riješiti neki problem vizualizirajući ga, drugi razgovarajući o njemu, a treći čitajući o njemu.

LITERATURA

- Armstrong, T. (2006): *Višestruke inteligencije u razredu*, Zagreb, Educa,
- Dryden, G., & Vos, J. (2001): *Revolucija u učenju*. Zagreb. Educa.
- Jensen, E. (2004): *Različiti mozgovi različiti učenici: kako doprijeti do onih do kojih se teško dopire*. Prevela Meri Tadinac – Babić. Educa. Zagreb.
- Jensen, E. (2003): *Super nastava*. Zagreb. Educa.
- Key, E. (2000): *Stoljeće djeteta*. Prevela Vitarnja Lee. Educa. Zagreb.
- www.acu-vejle.dk (22.12.2006)
- www.delfin.com.hr (22.12.2006)
- www.fidelspealing.blog.hr (03.01.2007)
- www.mzu.sbnet.hr (28.11.2006)
- www.nwlink.com (22.12.2006.)
- www.personal.psu.edu (03.01.2007)

MULTIPLE INTELLIGENCES AND SCHOOL LEARNING**ABSTRACT**

Schools as pedagogic - educational institutions shall ensure the development of students' knowledge and skills in all developmental areas. These are institutions that need to be sensitive to individual characteristics of students in accordance with that plan and implement the processes of teaching and learning. Students should not be evaluated according to standardized norms that apply to certain groups of children, because the uniqueness and diversity of abilities and interests are not being recognized then. The previous considerations were focused on the fact that the student is either intelligent or not, and his achievement in school was depending on it. But lately it has been increasingly spoken about the existence of multiple types of intelligence, and therefore for each of these there are some specific strategies for effective learning. In this article we will present the multiple intelligence theory, and thereby try to show how each student can develop their potential, if the key factors of school education are able to recognize that.

Keywords: *intelligence, talent, learning, student, school*